

Sygn. akt I UK 69/10

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 22 czerwca 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Teresa Flemming-Kulesza (przewodniczący)

SSN Roman Kuczyński (sprawozdawca)

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z odwołania J. N.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o emeryturę nauczycielską,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 22 czerwca 2010 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 13 października 2009 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 13 października 2009 r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K., uwzględniając odwołanie J. N. wniesione od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 31 października 2008 r., zmienił

tę decyzję w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy emeryturę od dnia 1 kwietnia 2009 r. Sąd Okręgowy stwierdził, iż bezsporne w sprawie było to, że wnioskodawca, urodzony 21 lipca 1961 r., udowodnił łączny staż pracy w wymiarze 32 lat i 27 dni, w tym 31 lat, 6 miesięcy i 21 dni okresów składkowych oraz 6 miesięcy i 6 dni okresów nieskładkowych. Organ rentowy uznał za udowodniony okres pracy nauczycielskiej wynoszący 16 lat, 4 miesiące i 21 dni. W dacie złożenia wniosku o emeryturę wnioskodawca pozostawał w zatrudnieniu jako nauczyciel zawodu. Sąd Okręgowy ustalił, iż wnioskodawca już wcześniej ubiegał się o przyznanie prawa do emerytury. Wniosek w tej sprawie organ rentowy załatwił odmownie decyzją z dnia 15 maja 2007 r., która następnie została utrzymana w mocy przez sąd pierwszej i drugiej instancji - wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 24 sierpnia 2007 r., oraz wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 28 maja 2008 r. W okresie od 1 września 1976 r. do 31 października 1991 r. wnioskodawca był zatrudniony w Zakładach Napraw Samochodów w O. Od 1 października 1986 r. do 31 października 1991 r. pracował tam jako instruktor praktycznej nauki zawodu. Pracę instruktora praktycznej nauki zawodu wykonywał w wymiarze przekraczającym 22 godziny wymiaru zajęć dydaktycznych tygodniowo. Na rozprawie przedłożył świadectwo pracy z dnia 31 marca 2009 r. potwierdzające rozwiązanie stosunku pracy w trybie art. 88 w związku z art. 23 ust. 1 ustawy Karta Nauczyciela. Mając powyższe na uwadze oraz przepisy art. 32 ust. 1 i ust. 3 pkt 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 86 i 88 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela oraz § 2 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 sierpnia 1988 r. w sprawie rozciągnięcia niektórych przepisów Karty Nauczyciela na instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz na niektórych innych pracowników uspołecznionych zakładów pracy, prowadzących prace pedagogiczne i wychowawcze, Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawca nabył prawo do emerytury od dnia 1 kwietnia 2009 r., bowiem łącznie z okresem pracy nauczycielskiej, uznanym przez organ rentowy, oraz okresem wykonywania pracy instruktora praktycznej nauki zawodu, podlegającego uwzględnieniu od dnia 1 września 1988 r. do 31 października 1991 r. i okresem dalszej pracy nauczycielskiej do dnia 31 marca 2009 r. wykazał 21 lat i 29 dni pracy w szczególnym charakterze.

Na skutek apelacji organu rentowego Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 13 października 2009 r. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie. Sąd stwierdził, że zaskarżony wyrok wydany został z naruszeniem art. 88 ust. 2a pkt. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz.674 ze zm.). Zgodnie z tym przepisem, nauczyciele urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r. zachowują prawo do przejścia na emeryturę bez względu na wiek, jeżeli spełnili warunki do uzyskania emerytury, określone w ust. 1, tj. mają trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, w ciągu dziesięciu lat od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, z późn. zm.), a więc najpóźniej do dnia 31 grudnia 2008 r., z wyjątkiem warunku rozwiązania stosunku pracy. Mając powyższe na uwadze zaliczenie przez Sąd pierwszej instancji do wymaganego 20-letniego okresu pracy w szczególnym charakterze okresu pracy nauczycielskiej wnioskodawcy w Centrum Kształcenia Praktycznego po dniu 31 grudnia 2008 r. nastąpiło z naruszeniem postanowień przytoczonego wyżej art. 88 ust. 2a pkt 1 ustawy Karta Nauczyciela. W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny, w oparciu o analizę akt sprawy, ustalił, iż na dzień 31 grudnia 2008 r. wnioskodawca udowodnił okres pracy nauczycielskiej w łącznym wymiarze 19 lat, 9 miesięcy i 9 dni. Na okres ten składał się dotychczas udowodniony okres pracy nauczycielskiej oraz okres pracy w charakterze instruktora praktycznej nauki zawodu w Zakładach Napraw Samochodów od 1 września 1988 r. do 31 października 1991 r. w wymiarze 3 lat i 2 miesięcy oraz dalszy okres pracy w Centrum Kształcenia Praktycznego od daty złożenia wniosku, tj. od 23 września 2008 r. do 31 grudnia 2008 r., w wymiarze 3 miesięcy i 7 dni. Wnioskodawca nie spełnił wszystkich warunków, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy Karta Nauczyciela, gdyż na dzień 31 grudnia 2008 r. nie udowodnił co najmniej 20-letniego okresu pracy w szczególnym charakterze.

Ubezpieczony J. N. zaskarżył w całości wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 13 października 2009 r. skargą kasacyjną, opierając ją na podstawie naruszenia przepisów postępowania mającego wpływ na wynik sprawy tj. art. 378 § 1 k.p.c. polegającego na uwzględnieniu zarzutów niepodniesionych przez organ rentowy w

apelacji i zmianę na tej podstawie zaskarżonego wyroku. Wskazując na powyższe, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w całości i oddalenie apelacji organu rentowego. W uzasadnieniu skargi kasacyjnej skarżący nie kwestionuje okoliczności, iż stosownie do brzmienia wskazanego powyżej przepisu nie ma możliwości zaliczenia w poczet wymaganego okresu 20 letniej pracy w szczególnym charakterze czasu po dniu 31 grudnia 2008 r., co było zarzutem podniesionym w apelacji organu rentowego. Podniósł jednak, iż Sąd pierwszej instancji w pisemnych motywach swego orzeczenia wskazał, iż na dzień 31 marca 2009 r. ubezpieczony legitymował się okresem wykonywania pracy dydaktycznej wynoszącym 21 lat i 29 dni., a zatem nie uwzględniając okresu trzech miesięcy 2009 r., okres jego pracy w szczególnym charakterze przekraczał wymagane przez art. 88 Karty Nauczyciela 20 lat i wynosił 20 lat, 9 miesięcy i 29 dni. Sąd Okręgowy zaliczył w poczet tego okresu okres wykonywania przez J. N. pracy w charakterze nauczyciela praktycznej nauki zawodu w Zespole Szkół Zawodowych [...] od dnia 1 września 1987 r. do dnia 31 sierpnia 1988 r. (albowiem od 1 września 1988 r. zaliczono okres pracy w charakterze instruktora praktycznej nauki zawodu). Okoliczność ta nie została zakwestionowana w apelacji wywiezionej przez organ rentowy, gdzie podniesiono jedynie brak podstaw do zaliczenia okresu pracy po 31 grudnia 2008 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się nieuzasadniona. W niniejszej sprawie Sąd pierwszej instancji ustalił, że J. N. w spornym okresie, a więc od dnia 1 września 1976 r. do 31 października 1991 r. wykonywał pracę instruktora praktycznej nauki zawodu w wymaganym wymiarze godzin. Stwierdził ponadto, że obowiązujące przepisy pozwalają na zaliczenie do uprawnień emerytalnych jedynie okresu od 1 września 1988 r. do 31 października 1991 r. i w związku z faktem, iż ubezpieczony zaprzestał pracy jako nauczyciel dnia 1 marca 2009 r. ustalił, iż do stażu pracy należy uwzględnić sporny okres w wymiarze 3 lat i 2 miesięcy. Błędnie natomiast wskazał, że łączny okres wykonywania przez niego pracy dydaktycznej wynosi 21 lat i 29 dni (16 lat, 4 miesiące 21 dni + 1 rok, 6 miesięcy 8 dni = 17 lat, 10 miesięcy 29 dni + 3 lata i 2 miesiące), skoro za podstawę rozstrzygnięcia, niekwestionowaną przez ubezpieczonego, przyjął ustalony w decyzji Zakładu Ubezpieczeń

Spółecznych z dnia 31 października 2008 r. okres pracy nauczycielskiej wyliczonej na dzień złożenia wniosku o emeryturę (23 września 2008 r.) w wymiarze 16 lat, 4 miesięcy i 21 dni. W tym stanie rzeczy niezrozumiałe i błędne było do tego okresu ustalonego na dzień 23 września 2008 r. (data złożenia wniosku) uwzględnienie dalszego okresu pracy w Centrum Kształcenia Praktycznego w wymiarze 1 roku, 6 miesięcy i 8 dni. Dodanie tego okresu powodowałoby, iż wyżej wymieniony okres pracy, liczony od daty złożenia wniosku, upływałby dopiero w marcu 2010 r. Mając na uwadze powyższe ustalenia oraz okoliczność, iż Sąd drugiej instancji swoje rozstrzygnięcie podjął na podstawie ustaleń faktycznych poczynionych przed Sądem pierwszej instancji, w szczególności na niekwestionowanym ustaleniu, że w dacie złożenia wniosku o emeryturę ubezpieczony legitymował się okresem pracy nauczycielskiej w wymiarze 16 lat, 4 miesięcy i 21 dni, niezasadny jest zarzut skargi kasacyjnej naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. Mając powyższe na uwadze wskazać należy, iż w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasada prawna - z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98 (OSNC 1999 nr 7-8, poz. 124), zostało wyraźnie stwierdzone, że ze względu na merytoryczny charakter postępowania apelacyjnego sąd drugiej instancji nie może poprzestać na ustosunkowaniu się do zarzutów skarżącego, lecz musi - niezależnie od treści zarzutów - dokonać ponownych, własnych ustaleń, a następnie poddać je ocenie pod kątem prawa materialnego (zob. także wyrok SN z dnia 6 grudnia 2001 r., I PKN 714/00, OSNPIUS 2003 nr 22, poz. 544). Warto wskazać także postanowienie SN z dnia 4 października 2002 r., III CZP 62/02 (OSNC 2004 nr 1, poz. 7), w którym zdecydowanie podkreślono, że jakkolwiek postępowanie apelacyjne jest postępowaniem odwoławczym i kontrolnym, to jednak zachowuje charakter postępowania rozpoznawczego. Przy takim założeniu sąd drugiej instancji ma pełną swobodę jurysdykcyjną, ograniczoną jedynie granicami zaskarżenia. W konsekwencji może, a jeżeli je dostrzeże - powinien, naprawić wszystkie naruszenia prawa materialnego, niezależnie od tego, czy zostały wyknięte w apelacji, pod warunkiem że mieszczą się w granicach zaskarżenia. W niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny, w oparciu o analizę akt sprawy, ustalił, iż na dzień 31 grudnia 2008 r. wnioskodawca udowodnił okres pracy nauczycielskiej w łącznym wymiarze 19 lat, 9 miesięcy i 9 dni. Na okres ten składał się dotychczas

udowodniony okres pracy nauczycielskiej (16 lat, 4 miesiące i 21 dni) oraz okres pracy w charakterze instruktora praktycznej nauki zawodu w O Zakładach Napraw Samochodów od 1 września 1988 r. do 31 października 1991 r. w wymiarze 3 lat i 2 miesięcy oraz dalszy okres pracy w Centrum Kształcenia Praktycznego od daty złożenia wniosku, tj. od 23 września 2008 r. do 31 grudnia 2008 r., w wymiarze 3 miesięcy i 7 dni, co w ocenie Sądu Najwyższego nie narusza postanowień art. 88 ust. 2a pkt. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.), skoro zgodnie z tym przepisem, nauczyciele urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r. zachowują prawo do przejścia na emeryturę bez względu na wiek, jeżeli spełnili warunki do uzyskania emerytury, określone w ust. 1, tj. mają trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, w ciągu dziesięciu lat od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, z późn. zm.), a więc najpóźniej do dnia 31 grudnia 2008 r., z wyjątkiem warunku rozwiązania stosunku pracy. Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.